

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 34/09-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. februára 2009 predbežne prerokoval sťažnosť maloletého M. M., Taliansko, zastúpeného advokátkou JUDr. D. S., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 48 ods. 2 v spojení s čl. 12 ods. 2, podľa čl. 48 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 a čl. 12 ods. 2 a podľa čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 38 ods. 1 a 2 v spojení s čl. 3 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jeho práv podľa čl. 8 a čl. 13 v spojení s čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práv podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 CoP/169/2008-67 z 13. júna 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť maloletého M. M. o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. septembra 2008 doručená faxom a 5. septembra 2008 poštou sťažnosť maloletého M. M., Taliansko (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. D. S., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 48 ods. 2 v spojení s čl. 12 ods. 2, podľa čl. 48

ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 a čl. 12 ods. 2 a podľa čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 38 ods. 1 a 2 v spojení s čl. 3 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, jeho práv podľa čl. 8 a čl. 13 v spojení s čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práv podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8 CoP/169/2008-67 z 13. júna 2008.

1. Sťažovateľ v sťažnosti uviedol:

„... Dňa 02. 08. 2006 matka sťažovateľa podala na Okresnom súde... návrh na začatie konania o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k sťažovateľovi, v rámci ktorého konania otec sťažovateľa uplatnil vzájomný protinávrh. ...

Okresný súd... uznesením vydaným dňa 02. 05. 2008... ustanovil za môjho kolízneho opatrovníka Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny M. (ďalej len ÚPSVaR)... Sťažovateľ dňa 19. 05. 2008 podal na Okresný súd... odvolanie proti uzneseniu o menovaní kolízneho opatrovníka a to prostredníctvom... advokátky JUDr. D. S., ktorej udelil plnú moc na zastupovanie dňa 25. 07. 2007 a 06. 07. 2007...

Sťažovateľ odmieta, aby jeho opatrovníkom a zástupcom v konaní bol ÚPSVaR, a to najmä, že tento úrad si neplní funkcie, ktoré zákon kolíznemu opatrovníkovi ukladá...

Kolízny opatrovník ma nikdy neinformoval o priebehu konania... Z vyššie uvedených dôvodov som žiadal súd, aby zmenil napadnuté rozhodnutie súdu tak, že ustanoví za moju opatrovníčku JUDr. D. S...

Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd uznesením č. k. 8CoP/169/2008 zo dňa 13. 06. 2008 odvolanie sťažovateľa odmietol. ...

Sťažovateľ je názoru, že ak súd má pochybnosti o tom, či odvolanie maloletého účastníka je prejavom jeho vôle a či splnomocnil JUDr. D. S. na tento úkon, bol povinný sa touto otázkou zaoberať, pretože mu to ukladá zákon. ...

Odvolací súd... dospel k záveru, že sťažovateľ vzhľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť nebol spôsobilý udeliť plnú moc na zastupovanie v konaní advokátke JUDr. D. S. Pri tom sa odvoláva výlučne na znalecký posudok... datovaný 28. 2. 2007, ktorý znalkyňa vypracovala na základe pohovoru so sťažovateľom uskutočneného ešte v roku 2006, keď maloletý mal len 11 rokov. ...

Názor odvolacieho súdu, že sťažovateľ nie je ani v súčasnosti schopný postrehnúť prípadné manipulatívne zásahy iných osôb, ovplyvňujúce jeho skutočnú vôľu ... nie je ničím podložený, pretože odvolací súd nevyužil možnosť nariadiť pojednávanie... za tým účelom, aby vypočul maloletého účastníka a zistil, či maloletý ... môže pred súdom samostatne ako účastník konať... alebo musí byť v konaní zastúpený a či bol spôsobilý... udeliť plnú moc svojmu právnenému zástupcovi. “

2. Sťažovateľ ďalej tvrdí, že «uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 CoP/169/2008 zo dňa 13. 06. 2008 boli porušené jeho základné ľudské práva a slobody garantované Ústavou... a medzinárodnými dohovormi... spočívajúce v tom, že mu bolo odňaté právo konať pred súdom, právo vyjadriť sa k prejednávanej veci a k vykonávaným dôkazom, právo na kontradiktórnosť konania, právo na zákonný opravný prostriedok, právo na zákonného sudcu, a s tým spojené právo na spravodlivý súdny proces. Postup a napadnuté rozhodnutie Krajského súdu... svojím účelom nesleduje záujem mňa sťažovateľa, ktorý záujem musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkolvek činnosti uskutočňovanej súdmi v konaní vo veci starostlivosti o maloletých. ...

Krajský súd... tým, že odmietol moje odvolanie ako podané „niekým kto na odvolanie nie je oprávnený“ mi znemožnil vykonávať práva účastníka konania, odňal možnosť vyjadriť sa k prejednávanej veci. Napriek okolnostiam prípadu... sťažovateľa... osobne nevypočul, čo je v rozpore s Dohovorom o právach dieťaťa. Postupom krajského súdu bolo mne sťažovateľovi... odňaté právo konať pred súdom.»

3. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1) Uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 8CoP/169/2008-67 zo dňa 13. 06. 2008, je porušené právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR v spojitosti s čl. 12 ods. 2 Ústavy SR, čl. 38 ods. 2 v spojitosti s čl. 3 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, právo na zákonného sudcu v čl. 48 ods. 1 v spojitosti s čl. 46 ods. 4 a v spojitosti s čl. 12 ods. 2 Ústavy SR, v čl. 38 ods. 1 v spojitosti s čl. 3 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, právo na súkromný a rodinný život v čl. 8 v spojitosti s čl. 14 Dohovoru o ochrane základných práv a ľudských slobôd a právo na účinný prostriedok nápravy v čl. 46 ods. 4 Ústavy SR v spojitosti s čl. 12 ods. 2 Ústavy SR a v čl. 13 v spojitosti

s čl. 14 Dohovoru o ochrane základných práv a ľudských slobôd a právo sťažovateľa v čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa.

2) Ústavný súd zrušuje uznesenie Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 CoP/169/2008-67 zo dňa 13. 06. 2008 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3) Sťažovateľovi sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia, ktoré je Krajský súd Košice povinný mu vyplatiť na jeho účet do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Sťažovateľ zároveň navrhuje, aby ústavný súd vydal toto dočasné opatrenie:

„Ústavný súd odkladá vykonateľnosť Uznesenia Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 CoP/169/2008-67 zo dňa 13. 06. 2008 až do právoplatného rozhodnutia vo veci samej.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán (všeobecný súd) porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Z obsahu sťažnosti je zrejmé, že predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že k porušeniu jeho základných práv a slobôd došlo napadnutým uznesením krajského súdu č. k. 8 CoP/169/2008-67 z 13. júna 2008 a postupom krajského súdu, ktorým mu bolo „v konečnom dôsledku odňaté právo konať pred súdom“.

Z uznesenia krajského súdu č. k. 8 CoP/169/2008-67 z 13. júna 2008 vyplýva, že ním bolo odmietnuté odvolanie „advokátky JUDr. D. S... proti uzneseniu Okresného súdu Michalovce z 10. 5. 2008 č. k. 4 P 133/2008-18“, ktorým Okresný súd Michalovce ustanovil 22. apríla 2008 maloletému sťažovateľovi kolízneho opatrovníka Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny M. v konaní o vydanie predbežného opatrenia, ktorým bol upravený jeho styk s otcom počas letných prázdnin.

Krajský súd svoje rozhodnutie odôvodnil takto:

„Odvolací súd bez nariadenia pojednávania podľa § 214 ods. 2 písm. a) O. s. p.

v spojení s § 212 ods. 2 písm. a) O. s. p. preskúmal podané odvolanie, oboznámil sa s obsahom spisu a dospel k záveru, že odvolanie bolo podané niekým, kto na odvolanie nie je oprávnený.

Účastníkmi konania o úpravu práv a povinností rodičov k mal. dieťaťu sú rodičia a mal. dieťa (§ 94 ods. 1 veta prvá O. s. p., § 81 ods. 1 O. s. p.). Maloleté dieťa ako účastník konania je procesné spôsobilé len v obmedzenom rozsahu, ktorú je potrebné posudzovať podľa § 9 OZ z hľadiska či právny úkon alebo procesný úkon v súdnom konaní, ktorý maloletý urobil bol svojou povahou primeraný rozumovej a vôľovej vyspelosti zodpovedajúcej jeho veku. O tom, či maloletý mal alebo nemal spôsobilosť k určitému právnomu úkonu nie je potrebné osobitne rozhodovať, s výsledkami skúmania právnej spôsobilosti mal. účastníka sa súd vysporiada v odôvodnení rozhodnutia vo veci samej.

Podľa § 31 ods. 1 Zákona o rodine, zákonnými zástupcami mal. dieťaťa sú priamo zo zákona jeho rodičia. Žiaden z rodičov však nemôže zastúpiť svoje mal. dieťa pri právnych úkonoch, pri ktorých by mohlo dôjsť k rozporu záujmov medzi rodičmi a mal. dieťaťom alebo medzi mal. deťmi zastúpenými tým istým rodičom navzájom. K stretnutiu záujmu medzi rodičmi a mal. deťmi dochádza vždy v konaní o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k tomuto dieťaťu. Stretnutie záujmov nezaručuje objektívnosť postupu zákonného zástupcu, preto je v záujme mal. dieťaťa, aby ho v takom prípade nezastupoval zákonný zástupca, ale aby jeho záujmy chránil osobitný zástupca - kolízny opatrovník, ustanovený iba na vykonanie určitého úkonu, určitej činnosti, prípadne určitého konania. Zákon výslovne neuvádza, kto má byť ustanovený za kolízneho opatrovníka dieťaťa, ale z ust. § 31 ods. 2 Zákona o rodine možno vyvodiť, že kolíznym opatrovníkom má byť taká osoba, ktorá okrem ochrany záujmu mal. dieťaťa nemá na právnom úkone dieťaťa alebo na výsledku konania týkajúceho sa mal. dieťaťa iný záujem a nemá k niektorému z rodičov taký kvalifikovaný vzťah, ktorý vzbudzuje pochybnosti o objektívnosti konania kolízneho opatrovníka.

Po dôkladnom preštudovaní spisového materiálu týkajúceho sa úpravy práv a povinností rodičov k mal. M. M. odvolací súd dospel k záveru, že mal. M. vzhľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť nebol spôsobilý udeliť plnú moc na zastupovanie v konaní advokátke JUDr. D. S. Osobnostné a intelektové schopnosti maloletého boli predmetom znaleckého dokazovania z odboru psychológie, v rámci ktorého ustanovená znalkyňa PhDr.

J. S. v písomne podanom znaleckom posudku z 28. 2. 2007 uvádza, že maloletý napriek dobrej intelektovej kapacite pôsobí infantilne, jeho rozhodnutia sú ovplyvnené i zážitkovou sférou, nad dosahom svojich rozhodnutí sa nezamýšľa alebo k nim má povrchný prístup. Od iných očakáva, aby riešili situáciu, aby sa mu prispôbili, sleduje prvotne vlastné záujmy a podnety. Maloletý podľa názoru odvolacieho súdu nie je ani v súčasnosti schopný postrehnúť prípadné manipulatívne zásahy iných osôb, ovplyvňujúce jeho skutočnú vôľu, preto neprihliadal na udelené plnomocenstvo advokátke a jej procesné úkony, ktorá mimo iného zastupovala na základe písomnej plnej moci v určitom štádiu tohto konania aj otca mal. dieťaťa. Nespôsobilosť maloletého udeliť plnú moc advokátke spočíva aj v tom, že nemá vedomosť o odplatnosti právneho zastúpenia.

Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd odmietol odvolanie podané právnou zástupkyňou maloletého podľa § 218 ods. 1 písm. b) O. s. p.“.

Krajský súd podľa názoru ústavného súdu odôvodnil označené uznesenie ústavne konformným spôsobom, keď dospel k záveru, že odvolanie bolo podané niekým, kto na to nebol oprávnený na základe ústavne akceptovateľných argumentov. Právny záver krajského súdu o odmietnutí odvolania je odôvodnený spôsobom, ktorému nemožno vyčítať arbitrárnosť a svojvoľnosť rozhodnutia. Vychádzajúc z týchto skutočností, ústavný súd odmietol sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

Nad rámec tohto rozhodnutia ústavný súd uvádza, že sťažnosť sťažovateľa bolo možné odmietnuť aj z iných dôvodov (I. ÚS 338/08) vychádzajúc z § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Podľa ustálenej súdnej praxe proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie v prípadoch uvedených v § 237 OSP. Ide o prípady závažných väd konania, keď je dovolanie prípustné, aj keď nie sú splnené podmienky uvedené v § 239

OSP. Okrem iného ide aj o prípad, ak bola postupom súdu účastníkovi odňatá možnosť konať pred súdom [§ 237 písm. f) OSP].

Odňatím možnosti konať pred súdom sa v zmysle stabilnej súdnej praxe (pozri napríklad rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. septembra 2001 sp. zn. 5 Cdo 102/01) rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. K odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť nielen činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj samotným rozhodnutím (II. ÚS 102/04).

Dovolací súd má vždy povinnosť prihliadnuť na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 OSP a popri skúmaní podmienok prípustnosti podľa § 238 a § 239 OSP sa vždy zaoberá aj prípadnou prípustnosťou dovolania z dôvodu závažných procesných väd konania vymenovaných v § 237 OSP.

Podľa stabilnej judikatúry ústavný súd nie je oprávnený poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa sťažovateľ mohol domôcť ochrany v konaní pred všeobecným súdom vlastnými, dovolenými a Občianskym súdnym poriadkom ustanovenými procesnými úkonmi (podobne napríklad IV. ÚS 49/05, II. ÚS 73/05).

Sťažovateľom namietané porušenia práv vyúsťujú do jeho tvrdenia o odňatí práva konať pred súdom, čo v okolnostiach danej veci predstavuje dovolací dôvod proti rozhodnutiu krajského (odvolacieho) súdu podľa § 237 písm. f) OSP, a to aj napriek tomu, že Občiansky súdny poriadok (§ 233 ods. 4) dovolanie z vecného hľadiska nepripúšťa. Zo sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľ nevyčerpal tento opravný prostriedok, ktorý mu Občiansky súdny poriadok poskytuje na ochranu jeho základných práv, čo je dôvod na odmietnutie sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj pre jej neprípustnosť.

Vzhľadom na to, že ústavný súd sťažnosť odmietol, ďalšími návrhmi sťažovateľa sa už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. februára 2009